

דבר העורך

והוא יהיה פרא אדם

בפרשת השבוע הקודם פרשת לך לך (בראשית טז) מסופר על הגר שפחת שרי שברחה מפניה, ובמדבר פגש אותה המלאך ואמר לה - ויאמר לה מלאך ה' הנך הרה וילדת בן וקראת שמו ישמעאל כפי שמע ה' אל ענף: והוא יהיה פרא אדם ידו בכל ויד כל בו ועל פניו כל אחיו ישקו:

בטרגדיה הנוראה שפקד בשמחת תורה תשפ"ד את יושבי ארץ הקודש, הפסוק התקיים במלואו, בידי מחבלים ישמעאלים 'חמאס' = 'דאע'ש' שרצחו מול עיני המצלמות, לא רק שאינם מתביישים עם מעשיהם אלא מבצעים זאת לעין כל, ולא שייך לחנך אותם. כלי מלחמה מתקדמים לצד סכינים 'מנהג אבותיהם בידיהם'.

ישנו הסבר נפלא מהגאון רבי יהושע לייב דיסקין זצ"ל מדוע אמר המלאך להגר "והוא יהיה פרא אדם", ולא כמשפט הלשון אדם פרא, שהרי צורת הדיבור בלשון הקודש, להזכיר את שם העצם לפני שם התואר הבא לתאר את אותו שם עצם, כי ישמעאל עיקרו 'פרא' ואילו ה'אדם' שבו טפל לשם פרא שבו, פראותו של ישמעאל אינה סתם תואר המתלווה, אלא עצם מהותו. הישמעאלים במהותם הם שופכי דמים, הסכסוך על אדמות פלשתינ, הוא רק תירוץ להשתמש בו כאמצעי לקיום תאות הרציחה, לשפוך דם ישראל. זה ההסבר לתופעה שהרוצחים השפלים מתעדים ומפרסמים את מעשיהם הנוראים, כפי שמכונים בפי כל 'צמאי דם'.

לפני כמעט 100 שנה אחרי הפוגרום הנורא בחברון תרפ"ט, אמר החפץ חיים לתלמידו הג"ר שמעיה אליעזר דיכובסקי זצ"ל (בנאות דשא בהקדמה), התורה הקדושה שהיא נצחית ואמרת על ישמעאל 'הוא יהיה פרא אדם', ואפילו אם ישכיל ישמעאל ללמוד, ויהיה למשל פרופסור, הוא יהיה 'פרופסור פרא אדם', ה'פרא אדם' שבו לא תסור ממנו נצח. נאנח החפץ חיים ואמר 'אוי מי יודע מה הפרא אדם הזה עלול עוד לעשות לעם ישראל באחרית הימים'.

ההסבר היחיד לכך שכלל ישראל חי בבטחון בארץ ישראל למרות שיש מאות מיליוני ישמעאלים צמאי דם המקיפים אותנו מכל עבר, הינו השגחה פרטית שהקב"ה שומר ומציל אותנו, על נסיך שבכל יום עמנו. בברכת התורה עקיבא יוסף לוי

נושא הגיליון

'ברכת שוקולד עם דגנים'

כל שיש בו מין דגן

תקציר: סדרת הגיליונות בנושא ברכות על עיקר וטפל; הגיליון הראשון (מספר 411) בנושא 'ברכת סלט פירות'. הגיליון השני (מספר 412) בנושא 'ברכת קוגל

השק"ל ע"פ ידירטו ובלחן נספח מחשבוני בני הישיבה הקדושה עקיבא ישראל ורש"א זצ"ל ב' תמוז תש"ס (ה'תש"ס) שנת ה'תש"ס

נוסח נספח לכל מוצר מים ללא מליחי כמות מים ביד ושתי תש"ס

תרגום ע"י ידירטו ובלחן נספח מחשבוני בני הישיבה הקדושה

הפושט בה' חסד יסובבנו

בעקבות המאורעות הקשים כאשר מאות מבני ישראל מנונים בצרה ובשהיה

ואין מזדרימ אימה מנחור האביב הגר

ותקיים שיעור חזקו מיוחד

להתחיל ולהתאמת בבטחון בה' יתברך

שהוא עשה ועשה ועשה לכל המעשים

הביטחון וההשגחה הפרטית כבודו וחסדו מול המצור והריגה נספח מאורשתו הנלחמה

ע"י מגיד השיעור הגדול ב'שיעור הביטחון ביק השגחה פרטית

ה'יד דוד קלצמן שליט"א

השיעור יתקיים א"ה ביום חמישי בפרשת וירא י"ח חשוון תשפ"ד

בין השעות 2:00 - 3:00 בבתיים

בביהמ"ד פיסט קרל'ן שכונת בית ישראל ירושלים

שמעו ותחי נבטתם

בברכת התורה

האזנת השיעור תורמו לזכרון של כמה מאות בני ישראל

ונמנאים במוקט כמה כדורים והא"י לשירות קלינה והחלילה

הגאון הגדול בהלכה והמנוחה לרבני לבית של חובבי התורה

אין אין מקום וזוהר נפילת השיעור בנאות בנות המיקומים רק נספח והתפתח שלכם

חייט נספח חלקי בחבאות השיעור ר"ב ור"ס ובכ"י 085-442-0001

ולא נבוש כי כך נבטתו

לע"נ מרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי ברוך מרדכי ב"ר ישראל אזרחי זצ"ל ראש ישיבת עטרת ישראל וחבר מועצת גדולי התורה נלב"ע י"א חשוון תשפ"ד ת.נ.צ.ב.ה. הוקדש על ידי תלמידו חביבו הר"ר ישראל קלרמן שליט"א

חברי מערכת 'הילכתא' בדברי הדרכה בנושא 'מצות תלמוד תורה' מפי מרן הגאון הגדול רבי ברוך מרדכי אורחי צ"ל

יאפצ'יק'. נושא הגיליון הנוכחי השלישי בסדרה (מספר 413), ברכת שוקולד עם דגנים, ומדוע?

1. צדדי השאלה

מהי הברכה הראויה, על הסוגים השונים של השוקולדים, המשווקים כיום במגוון צורות, באופן שמעורב בהם אחוזים מסוימים של מיני דגן, בכמות מרובה או מועטת, כגון שוקולד עם שברי עוגיות, קליק כריות, קליק ביסקוויט, כיף-כף, פסק-זמן, וופל מצופה שוקולד, וכדומה.

האם ברכתם 'מזונות' מכח הכלל של 'כל שיש בו מחמשת המינין מברכין עליו בורא מיני מזונות', והקמח עיקר למרות שהוא המיעוט והשוקולד טפל אליו למרות שהוא הרוב. או ברכתם 'שהכל', כי בדרך כלל השוקולד הוא הרוב, ועיקר כוונת האוכל לשוקולד ונטפל הדגן לשוקולד, או שנשאר ספק מהו הברכה וצריך לפוטרו בשתי ברכות על מאכלים אחרים?

קיים שאלה דומה לגבי גלילות עם שברי עוגיות, וסלטים שמכניסים בהם מיני דגן לטעם, כמו קרוטונים, או נשנושים, וכדומה. וצריך לשים לב לחילוקים בין המקרים השונים.

2. עיקר וטפל

תמצית היסודות, חלקם כבר התבארו בגיליונות הקודמים ונוגעים גם לגיליון הנוכחי;

מופּרד: כל שהוא עיקר ועמו טפילה מברך על העיקר ופוטרו את הטפל. באופן שאין המאכלים מעורבים, נאמר דין עיקר וטפל, רק כאשר חפץ באכילת האחד ואינו חפץ באכילת השני שבא רק להכשירו, כמו בדין של המשנה עיקר וטפל בפת ומליח, שאינו תערובת אלא שהאחד הוא העיקר בעצם. אבל כאשר שניהם עיקרים מברך שתי ברכות.

תערובת: כאשר המאכלים מעורבים, צריך לקבוע מיהו העיקר ומיהו הטפל בתערובת, אם מין אחד הוא העיקר אפילו שהוא המיעוט, והשני אינו בא אלא לתקנו ולהכשירו אפילו שהוא הרוב, מברך על העיקר ופוטרו את הטפל. ואם שניהם עיקרים, הולכים אחרי הרוב, או אחרי החשוב אפילו שהוא מועט. **מגן אברהם** הובא **במשנ"ב** (סימן ריב ס"ק א).

3. כל שיש בו מחמשת המינים

דגן נחשב לעיקר: מקור הדין הוא **בגמ'** (ברכות דף לו: לז): רב ושמואל דאמרי תרוויהו 'כל שיש בו מחמשת המינין מברכין עליו בורא מיני מזונות', ולכן מסקנת רבא לגבי 'ריהטא' שהוא חביץ קדירה העשוי מקמח ודבש, בין 'דחקלאי' שמעורב בו הרבה קמח, ובין ד'מחוזא'

שמעורב בו קצת קמח, ברכתו בורא מיני מזונות, כי הדגן חשוב ותמיד נחשב לעיקר המאכל.

וגדר הדין מבואר **במשנ"ב** (סימן קסח ס"ק סג, סימן ריב ס"ק א) אם יש בתערובת אחד מחמשת מיני דגן, אפילו אם הוא מיעוט הוא העיקר, ומברך מזונות ופוטרו את התערובת, כי מיני דגן נחשב לעיקר תמיד. וזה מה שקרוי בספרי הפוסקים הכלל של 'כל שיש בו', וזה דוקא כשיש בדגן ממש, אבל אם עירב קמח במים הרבה, עד שהוא רך כדי שיהא ראוי לשתייה, מברך 'שהכל'.

לדבק אין לו חשיבות: מבואר **בתוס'** (ברכות דף לו: ד"ה כל שיש בו) קמח שמעורב בקטניות או קמח מעורב בשקדים לחולה, אם נועד לסעוד ברכתו 'מזונות', ואם לדבק, אינו מברך 'מזונות'.

וכתב **הרא"ש** (פרק ו סימן ז) אם העיקר מחמשת המינים, ברכתו מזונות ו'על המחיה', מכח הכלל 'כל שיש בו מין דגן ברכתו מזונות', אפילו שאינו הרוב, כי המין דגן נחשב עיקר התבשיל. אך קמח שנועד להקשות את המאכל או לדבקו, אינו נחשב עיקר, כמבואר לגבי 'תבשילא דסילקא' (ברכות דף לט.) שמברכין עליו 'האדמה' כי הקמח הוא רק לדבק.

וכעין זה כתב **המאירי** (ברכות דף לז.) תבשיל שעירב בו ממיני דגן עם דברים אחרים, הולכים אחרי המין דגן, אפילו שרוב התערובת הוא ממאכלים אחרים, כי עיקר התבשיל קרוי על שם הדגן, כלשון הגמ' סמידא עיקר. אבל אם עיקר התבשיל מדברים אחרים ומכניס בו קמח הרבה למתק את הטעם או לעבות התבשיל אין הקמח עיקר ואין הולכין אחריו.

4. הלכה למעשה

פסק **בשו"ע** (סימן רח סעיף ב-ג) חמשת מיני דגן

שתימדי הולכים אחרי הרוב או החשוב, והתחדש שיש עדיפות לדגן והולכים אחרי אפילו שהוא מיעוט, אבל בדבר שהוא טפל בעצם, לא יועיל הכלל של 'כל שיש בו', שתפקידו להחשיבו כעיקר, וכשאינו עיקר מה בכך שהוא מין דגן. או דלמא אפילו כאשר המין דגן הוא טפל בעצם, מכל מקום 'כל שיש בו' מחשיבו.

המקרים הללו מצויים במוצרים רבים השכיחים בימינו, וכדי להכריע את ההלכה, צריך להתבונן בלשונות הראשונים בגדר החידוש 'כל שיש בו מחמשת מיני דגן מברכים עליו בורא מיני מזונות'.

שיטת הרא"ש: בלשון הרא"ש האמור מבואר שמין דגן נהפך לעיקר, משמע מדבריו שאם אינו חשוב ולא נהפך לעיקר לא נאמר דין 'כל שיש בו'.

וכן מפורש ב**פרי מגדים** (אורח חיים פתיחות פתיחה את ההלכות ברכות הכלל השני), בחמשת מיני דגן לא שייך עיקר וטפל, ואדרבה הם העיקר למרות שהם המעט, באופן שלא בא בשביל לדבק, (כמבואר בסימן רח סעיף ב), ומברך עליהם בורא מיני מזונות לבד ונפטר התערובת הרוב, וניתן להם חשיבות הרוב כאלו הם הרוב, אבל לא יותר.

משמע מדבריו שהכלל 'כל שיש בו', מקבל מעלה שהוא נחשב כמו רוב, אבל אם במקום שגם אם הוא רוב הוא טפל, לא יועיל לו הכלל של 'כל שיש בו'.

שיטת הרשב"א: מאידך מבואר ב**רשב"א** (ברכות דף לז:) לגבי 'ריהטא דמחוזא' לפי הוהא אמינא הדבש עיקר, כי הרוב דבש ומיעוט קמח, אי נמי משום שהדבש מקום להסולת בא רק בשביל להטעימו ולהכשירו, ומכל מקום למסקנא מברכים על הסולת ופוטרים את הדבש, כיון שהסולת בא להכשירו, הוא העיקר ועליו מברכין. ואינו דומה ל'תבשילא דליפתא' שמברך 'שהכל' למרות שיש בו קמח, כי הקמח הוא רק לדבק ואינו מכשיר ונותן טעם.

ולדעת **העולת תמיד** (סימן רח ס"ק ב), שיטת הרשב"א

מבושלים ומרוסקים, שעירב בהם דבש, מברך עליהם 'מזונות' לפניה, 'ועל המחיה' לאחריה, אפילו שהדבש הוא הרוב והקמח הוא המיעוט. אבל אם הדגן נועד רק לדבק או להסמיך את המאכל, הוא בטל בתוך המאכל. וכן במאכל קמח עם שקדים עבור החולה, אם הקמח נועד להשביע, מברך 'בורא מיני מזונות', ואם נועד לדבק, הקמח בטל במאכל.

ומביא **המשנ"ב** (סימן רח ס"ק ז) בשם **הרשב"א**, קמח מעורב במין אחר, ברכתו מזונות, משום שהדגן נחשב עיקר, כי בא להטעים ולהכשיר את המאכל, והוא חשוב משום שהוא מחמשת המינים. וכך גם מבואר ב**משנ"ב** (סימן ריב ס"ק א) שאם הקמח נועד לטעם, ברכתו 'מזונות' למרות שהוא המיעוט. והוסיף **בשער הציון** (ס"ק ה) לאפוקי אם הקמח נועד רק לדבק הוא בטל לשאר המינים.

עוד מבואר ב**שו"ע** (סימן רד סעיף יב) בעיקר וטפל מברך על העיקר, וכל מה שנועד לדבק או לריח או לצבע, הוא טפל, אך מה שנועד לטעם, נחשב עיקר. וכתב **המשנ"ב** (סימן רד ס"ק נז) הסכמת האחרונים שרק בחמשת מיני דגן נאמר הכלל, שהבא לטעם נחשב עיקר למרות שהוא מיעוט.

5. חקירה למדנית

יסוד החקירה: ברור לכל שהדין

של 'כל שיש בו' הוא מדין 'עיקר וטפל', כמדויק ב**ביאור הגר"א** (סימן ריב) ו**במגן אברהם** (סימן ריב ס"ק א), ומפורש ב**שער הציון** (סימן ריב ס"ק ד) בשם **חידושי הרא"ה** (ברכות דף לז:) שהכלל של 'כל שיש בו' הוא רק בתערובת שני עיקרים ונותן חשיבות בתבשיל למין דגן שבוודאי הכניסו בתורת עיקר וחשיבות למרות שהוא מיעוט.

ובזה קיים שתי כללים ברורים, א. כשבא 'לדבק' אין דין של 'כל שיש בו'. ב. כשבא 'לטעם' והוא עיקר בתבשיל יש דין 'כל שיש בו'. וכעת השאלה ב'מקרי הביניים', כפי שהגדיר בספר **וזאת הברכה** בהקדמתו לסוגיית 'כל שיש בו מחמשת מיני דגן'. כלומר במאכלים שהדגן הניתן בהם, הוא לא העיקר של המאכל, ומצד שני הוא לא נועד לדבק, כגון שמטרת הדגן הוא להטעים כמו תבלין למאכל, או להכשיר את האכילה, או להרבות את נפח המאכל.

ויסוד החקירה הוא מה התחדש בדין של 'כל שיש בו', האם 'כל שיש בו' נאמר רק בשני עיקרים שוים,

את הכמות על ידי שמוסיפים פירורי לחם, ברכתם כברכת הדגים, כי קוראים לזה דגים. כלומר, הוספת הלחם היא לעבות את התבשיל, בשביל שהמנה תהיה מכובדת, ואין לו ענין בדגן בפני עצמו.

ולדעת הג"ר **ניסים קרליץ זצ"ל** (חוט שני ברכות עמודים רד-רה ושער הציון רנז, עדות השואל) לאחר שהביא את הדיוקים מלשונות הראשונים, כתב שדוקא כאשר כוונתו לאכילת מזון הדגן בעצמו, להרגיש טעמו או לשבוע קצת ממנו, ברכתו 'מזונות' למרות שהוא מיעוט. אבל בממתקים שמוסיפים להם קמח כדי שהמאכל יהיה רך או פריך או קשיח וכדומה, ואין מטרה וכוונה באכילת הדגן עצמו, אין ברכתו 'מזונות'. וכן גלידה עם שברי עוגיות ברכתו 'שהכל', כי העיקר הוא הגלידה, וכסברת החזו"א לגבי קציצת דג.

וכעין זה כתב **בתשובות והנהגות** (חלק א סימן קפא) דגים טחונים שמעורבים עם פירורי לחם, אם כוונתו להשביח את טעם הדגים ברכתו 'שהכל', וכשכוונתו לטעם של שניהם, ברכתו 'מזונות'.

7. 'כיף-כף' ו'פסק-זמן'

לדעת הגר"צ **ובר שליט"א** (בהוראה לרבני הילכתא) גלידה או שוקולד עם שברי עוגיות חשיבותו מועטת וברכתו 'שהכל', וסברתו כיון שאדם רוצה לאכול שוקולד ולא עוגיות (וכסברת החזו"א הנ"ל), ולכן למרות שבא לטעם, ברכתו 'שהכל'. ופוק חזי, שמאכל זה מונח בחנות במדפי השוקולדים ולא במדפי העוגיות. ולגבי חטיף שוקולד הנקרא 'כיף-כף', המורכב מופל ומצופה בשוקולד חלב, ברכתו מזונות, ואילו לגבי 'פסק זמן', מכיון שהופל שלו יותר קטן וטעמו פחות מורגש, יש להסתפק בברכתו.

ולדעת הגר"ר **נתן קופשיץ שליט"א** (בהוראה לרבני הילכתא), בכל חטיפי השוקולד אין את הכלל של כל שיש בו כיון שלא נתבשלו ולא נאפו ביחד, וחוזר לכללים הרגילים של עיקר וטפל, שהולכים אחר הרוב או אחר החשוב, ולכן צריך לבדוק בכל חטיפי מי הוא עיקר המאכל ומי בא לטפל, ומסתבר שהולכים בה לפי דעת בני אדם הכללית, שיש חטיפים שעיקרם המיני דגן, ויש חטיפים שעיקרם השוקולד, אבל כאשר אדם חפץ באופן מיוחד בשוקולד ולא במיני דגן מברך עליו 'שהכל'.

ולדעת הגר"ר **נתן קופשיץ שליט"א** בכל אופן שיש דגן וחפץ בטעמו ברכתו 'מזונות', ולכן גם גלידה או שוקולד עם שברי עוגיות יש בו צד גדול שצריך לברך עליהם 'מזונות' ולכן טוב לברך ב' ברכות על זה קודם האכילה.

חולקת על שיטת הרא"ש, כי לדעת הרשב"א, מברכים 'מזונות' אפילו כאשר המין דגן אינו עיקר המאכל אלא הדבש עיקר, כיון שסוף סוף תפקידו להשביח את הטעם, ואינו סותר את הכלל שעיקר וטפל מברך על העיקר ופוסט את הטפילה, כי מיני דגן חשובים מאוד ונחשב עיקר לעולם חוץ מניתן לדבק. אבל לדעת הרא"ש רק אם העיקר מחמשת המינים מברכין עליו, אבל אם אינו העיקר מברכין על העיקר, מכת הכלל 'כל שהוא עיקר ועמו טפילה מברך על העיקר ופוסט אף הטפילה'.

מאידך פשטות לשון **הבית יוסף** (סימן רח) משמע שחולק על העולת תמיד, כי ציטט את הרא"ש והרשב"א כאחד, משמע שגם הרשב"א סובר כשיטת הרא"ש, שברכתו 'מזונות' רק באופן שכוונתו גם לאכילת הקמח, ולכן הוא נחשב לעיקר המאכל. וכפי שדייקו בדברי הבית יוסף **בוזאת הברכה** (בירור הלכה סימן יט) **ובמגילת ספר** (ברכות סימן ח).

6. אימתי הדגן טפל

האור שמח (הלכות ברכות פרק ג הלכה ו) מדייק מלשון הגמ' (ברכות דף לט.) לגבי ברכת סילקא המעורב בקצת קמח, שהקמח עיקר רק באופן שאילו היינו מוסיפים עוד קמח היה משיב את המאכל, אך באופן שאילו היה מוסיף הרבה קמח היה מגרע את טעם המאכל, אין ברכתו 'מזונות', כי מעט הקמח שבו אינו חשוב, למרות שניתן לטעם ולא לדבק, שאינו עדיף מאילו היו מוסיפים בו קמח. ומסיים כן נראה לי ברור להלכה. וכן צירפו להלכה הגר"ש **אלישיב זצ"ל** (שעורי הגר"ש אלישיב ברכות עמוד תכג, מכתב בתחילת ספר אור שמח על הש"ס ברכות) והגר"נ **קרליץ זצ"ל** (חוט שני ברכות עמוד רג) את דברי האור שמח שאם כוונתו רק להטעים את המאכל אין אומרים בו את הכלל של 'כל שיש בו'.

מדויק מלשונות הראשונים, שגם באופן שהדגן בא לטעם, צריך שיתכוין גם לאכילת הדגן, ואם אינו מתכוין לאכילתו, אינו נהפך לעיקר אפילו שבא לטעם, וכמבואר בלשון **תוס'** (ברכות לו:)' כדי שישעודו הלב'. ובלשון **הרמב"ם** (הלכות ברכות פרק ג הלכה ו) שעירב כדי ליתן טעם בתערובות. וכן מלשון **השיטה מקובצת** (ברכות דף לט.) שהקמח מעיקר התבשיל, שמכוין אפילו קצת לאכילת הקמח ברכתו 'מזונות'.

ידוע הוראת **החזו"ן איש** (מעשה איש חלק ב עמוד ק, ארחות רבינו חלק א מהדורה חדשה עמוד קעא, קובץ זכרון מרדכי עמוד טו) לגבי קציצות דגים, שמגדילים

**ציטוט חלק מלוח ברכות - מדרין הכשרות בד"ץ
העדה החרדית פסח תשפ"ג עמודים 84-90**

שוקולד, חטיפים, קליק וטבלאות של חברת ורד הגליל-תלמה

הברכה	חטיפים:
השכל	קליק IN במיליו נוגט, או קרם חלב, מצופה שוקולד
השכל	שוגי חטיף דגנים קורנפלקס
השכל	שוגי חטיף דגנים קורנפלקס בטעם שוקולד
מזונות	שוגי חטיף דגנים עם צפצופי שוקולד לבן וקרם שוקולד
מזונות	קוקומן חטיף דגנים בטעם שוקולד עם קרם חלב (מכיל קמח חיטה)
מזונות	קוקומן חטיף דגנים צפצופי אורז בטעם שוקולד (מכיל קמח חיטה)
השכל	קליק מצופה, במיליו נוגט, או קרמל, או שוקולטה 10-35 גרם
השכל	קליק קרם חלב - חטיף שוקולד חלב מעולה ממולא קרם חלב

קליק בשקיות 65/75 גרם:

מזונות	קליק בסקויט
מזונות	קליק כריות (במיליו נוגט)
השכל	קליק קורנפלקס
השכל	קליק כדורים (חום)
השכל	קליק חום לבן

שוקולד טבלאות:

שוקולד טבלאות קליק XL עוגיות ודגנים (טגל) שקדים ודגנים (ורוד), ופל ואגוזים (כתום), עקיצות דבש (שחר צהוב), צפצופי דגנים (חום)	השכל
שוקולד טבלאות ורד הגליל, חלבי או פרווה, (עם או בלי שקדים ואגוזים),	השכל

הוא השוקולד, ואילו טעם העוגיות כמעט לא מורגש, ובפרט שבעוגיות עצמן יש גם מרכיבים שאינם מין דגן.

ומוסיף, לגבי פסק-זמן, מעיקר הדין ברכתו 'מזונות', כי הדגן הוא חלק חשוב ועיקרי, אך יש סוברים שהאוכל מתכוין בעיקר לשוקולד ולא למיני דגן, כיון שיש בו הרבה שוקולד וברכתם 'שהכל', ולכן המברך 'שהכל' לא הפסיד.

ולדעת ועד הכשרות העדה החרדית (מדרין הכשרות תשפ"ג חלק ב עמוד 76), 'כל שיש בו' נאמר רק כשיש בו שיעור חשוב של 10%, ולכן שוקולד עם שברי עוגיות ברכתו 'שהכל', כי מרגישים בעיקר טעם השוקולד ולא טעם הדגן. ולגבי כף-כף ופסק-זמן ברכתם 'מזונות' כי יש בהם יותר מ-10% דגן. ויש אומרים שאם כוונת האוכל בעיקר לשוקולד ברכתם 'שהכל'.

וראה **בשערי יוסף** (בין הזמנים עמודים 255-260) לגבי שוקולד עם שברי עוגיות ואייס קפה עם שברי עוגיות, שהביא בזה אריכות דברים נפלאה עם תשובות מגדולי הפוסקים.

השכל	טעמי (עלית מרים)
מזונות (כ-30% קמח)	טעמי בוקר (אשכול)

כ

השכל	כדורי דגנים מצופים שוקולד (שנת האבן)
מזונות	כדורי דגנים מצופים שוקולד חלב (תוח ממתיק איכות)
השכל	כדורי שוקולד מסוכר (שעמון)
האדמה	כוסמת (קסניות)
השכל	כרף כף (עלית מרים)
השכל	כיפלי בצל (תלמה שפע)
השכל	כיפלי גריל (תלמה שפע)
השכל	כיפלי צ'יפס (תלמה שפע)
השכל	כיפלי צ'יפס קטשופ (תלמה שפע)
מזונות (כ-25% קמח)	כריות (דגני בוקר של תלמה שפע)
מזונות (כ-25% קמח)	כריות TO GO במיליו קרם נוגט (תלמה שפע)
מזונות	כריות מצופות שוקולד חלב (תוח ממתיק איכות)
מזונות	כריות מצופות במיליו נוגט/שוקולטה (ורד הגליל)

מזונות (כ-11.6% קמח)	שוגי עם צפצופי שוקולד לבן וקרם שוקולד
מזונות (כ-11.7% קמח)	שוגי בטעם וניל עם קרם חלב
השכל	שוגי / שוקן - קורנפלקס (דגני בוקר של תלמה שפע)
מזונות (כ-45% קמח)	שוגי פצי' (דגני בוקר של תלמה שפע)
מזונות (כ-22% קמח)	שומשויות (אחיות) מתוקות
השכל	שוקולד, חטיפים/קליק (תלמה ורד)
השכל	שוקולד חלבי, פרווה, לבן
השכל	שוקולד עם אגוזים
מזונות (כ-15% קמח)	שוקולד לבן עם עוגיות (עלית מרים)
השכל	שוקולד מריר עם עוגיות ושברי שקדים (עלית מרים)
השכל	שוש (עלית)
השכל	שלגונים וגלידות

ולדעת הג"ר אלכסנדר מנדלבוים שליט"א (וזאת הברכה עמוד 262), בדרך כלל כל מאכל שיש בו וופל ברכתו 'מזונות', כי הוא המין החשוב, אך אם ניכר שהשוקולד נותן את הטעם העיקרי במאכל, והדגן נועד להשביח את הטעם של השוקולד, ברכתו 'שהכל'. ולכן בחטיפים שיש בהם הרבה מהמין דגן, כמו - מגדים, מתאים, כרף כף, כריות להיט וכו' הדגנים הם גם עיקר וברכתם 'מזונות', לעומת זאת בחטיפים - פרפקט, פסק-זמן וכדומה, השוקולד הוא העיקר וברכתם 'שהכל'. ומסתפק במאכלים שעשויים ממעט וופל והרבה שוקולד, כדוגמת מדהים וסוקי באר וכדומה, האם נאמר שהוופל מוסיף טעם עיקרי לחטיף וצ"ע למעשה.

ולדעת הג"ר שמואל יוסף שטיצברג שליט"א (שערי הברכה עמוד תשכ, עמוד תשמח) שוקולד עם שברי עוגיות ברכתו 'שהכל', על פי המבואר בביאור הלכה (סימן רח סעיף ט ד"ה מברך) כי עיקר הטעם

משיב כהלכה

ההגרלה השבוע על 100 שקל מזומן
הזוכה בהגרלת גיליון 412 בסך 100 שקל מזומן
כמור יעקב צבי אייזנשטיין הי"ד
תלמוד תורה 'תורת עולם' בית שמש

שאלה: מהם הכללים לקביעת ברכת מזונות כחטיפים למיניהם?

האם קביעת הברכות תלוי בכוננת היצרן, או באדם שאוכל מה יותר חביב עליו בשעת האכילה, או תלוי בדעת בני אדם איך אנשים מתייחסים לזה, באיזה מדף בחנות מונח בדרך כלל. והאם אפשר ללמוד מהגדרת המאכל המופיעה על גבי האריזה, או מסדר הרכיבים? האם צריך טעם של דגן, ומהי כמות האחוזים הנצרכת לקביעת ברכת מזונות?

מקורות: מראי מקומות שצינו בגיליון הנוכחי. ובנוסף - ט"ז (סימן רח ס"ק ג), **משנה ברורה** (סימן רח ס"ק ה, ס"ק מה), **ביאור הלכה** (סימן רח סעיף ט"ד מהמבר), **שער הציון** (סימן ריב ס"ק ו), **שערי הברכה** (פרק טו הערה ג, פרק כג).

במדור זה מופיעה שאלה שבועית בנושא הגיליון הבא, כל מי ששולח תשובה נכונה על השאלה נכנס להגרלה. ההגרלה על דעת רבני המפעל. התשובות המובחרות ישולבו במידת האפשר בגיליון הקרוב.
כבדי להשיב ולהכנס להגרלה, מספיק לעיין במראה מקום אחד!
 נא לשלוח את התשובות עד יום ראשון הקרוב בערב (תשובה שתגיע אחרי יום ראשון תכנס להגרלה הבאה). בצירוף פרטי המשיב (שם, טלפון, מקום ילידות), באחת מהאפשרויות הבאות:

1. בקו 'הילכתא' טלפון 02-5377085 שולח 4
2. בעמדות 'נדרים פלוס' ו'קהילות', קופת 'הילכתא' - 'עומק הפשט'
3. במדור 'קול הלשון', ישיבת מיר ירושלים, תיבת 'הילכתא'
4. בפקס מספר 1532-6507823
5. במייל 5047867@gmail.com

המדור הוקדש לע"נ הגאון הגדול בעל ה'בן מלך'
רבי נתן יהודה לייב ב"ר אלימלך מינצברג זצוק"ל
נלב"ט ט"ז חשוון תשע"ט ת.נ.צ.ב.ה.

סיכום הגיליון:

דינים העולים

- מתכוין לדגן:** מאכל שמעורב בו מין דגן אפילו שהוא המיעוט ברכתו 'מזונות' כי הוא נחשב לעיקר המאכל. ודוקא באופן שניתן 'לטעם', אבל 'לדבק' אין ברכתו 'מזונות'.
- אור שמת:** רק באופן שריבוי הקמח משיב את המאכל גם במיעוט 'מזונות', אבל באופן שריבוי הקמח מקלקל את המאכל, במיעוט אין ברכתו 'מזונות'.
- דגים:** הורה החזו"א 'כל שיש בו' הוא רק באופן שמתכוין באכילתו גם למין דגן, אבל דגים עם קמח ברכתו 'שהכל' כי מטרת הדגן היא רק להרבות את הכמות.
- ממתקים:** חטיפים וממתקים שמעורב בהם קמח, אם נועד לטעם עיקרי ברכתו 'מזונות', אבל אם תפקידו לרכך או להקשות את המאכל, מברכים כברכת הרוב ולא 'מזונות'.
- שברי עוגיות:** שוקולד או גלידה עם שברי עוגיות וכדומה, ברכתם 'שהכל' כי עיקר כוננת האכילה היא לשוקולד וגלידה, ואילו שברי העוגיות המועטים רק משפרים את האכילה, ויש אומרים שברכתם 'מזונות'.
- חטיפי שוקולד:** כף-כף ופסק-זמן ברכתם 'מזונות', ויש אומרים 'שהכל'. ויש אומרים כף-כף 'מזונות' ופסק-זמן 'שהכל'. ויש אומרים כף-כף 'מזונות' ופסק-זמן ספק.

עדכוני הלכה

ידע הלכתי ופרקטי

עם התפתחות תעשיית המזון, בהרבה מהמאכלים המיוצרים כיום, יש שאלות וספיקות לגבי ברכתם, ולעיתים כשלא יודעים את ההכרעה הברורה, צריך לפטור אותו בשלש ברכות אחרות, ולא תמיד מתאפשר לברך את כל הברכות המסופקות, [ועצה טובה לכך שיהיה לו 'ערכת ברכות'].
 ולכן דרוש ידע פרקטי רב עם דגש מיוחד על העדכונים ההלכתיים. בנוסף לידיעת הכרעות המשנ"ב וגדולי הפוסקים, ומבואר בהצטמות לספר 'זו"ת הברכה' מאת הג"ר רפאל שמואלביץ זצ"ל והג"ר חיים פנחס שינברג זצ"ל השיבות העסק בהלכות ברכות שהמציאות מתעדכנת ללא הרף.

נושא הגיליון הבא:

'כללי קביעת ברכת מזונות'

טלו חלק בזיכוי הרבים העצום, והשתתפו בהוצאות הגיליון הבא

הגיליון נועד לעורר את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

הגיליון נודב על ידי הגה"ח רבי דוד שמעון מינצברג שליט"א
לרגל שמחת נישואי בנו החתן המופלג הר"ר חיים ישעי' שליט"א
עב"ג בת הגה"ח אריה מרדכי קרישבסקי שליט"א
יהי רצון שיזכו לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות אמן

הילכתא

לדעת לחיות כהלכה

גיליון שבועי עומק הפשט
 שיעורים וימי עיון
 בית הוראה טלפוני
 ביורוי הלכה אקטואליים
 קו מידע הלכתי
 חוברות הדרכה

02-535-0-535 מכון הילכתא

מענה אנושי בית הוראה מערכת הגיליון

קו מידע הלכתי
 02-5377-085

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות, עדכונים, רישום להגרלות, ועוד...

5047867@gmail.com לקבלת הגיליון במייל:

02-6507823 פקס: